

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

November 14

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 11.

Stockholm den 13 Mars 1913

6:e årg.

Prenumerationspris: 1/4 år . . kr. 4: 50 1/2 år . . kr. 2: 50 3/4 " . . " 3: 50 1/4 " . . " 1: 25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.	Redaktion: Klarabergsgatan 48, två tr. Telefoner: Allm. 63 53. Riks- 122 85. Utgifningstid hvarje torsdag.	Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN. Mottagningstid: kl. 11—12. Sthlm 1913, F. Englund's Boktr.	Expedition och Annonsskontor: Klarabergsgatan 48, två tr. Post- och telegrafadress: DAGNY, Stockholm.	Annonsspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10: — Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %, 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annonns bör vara inlämnad senast måndag f. m.
---	---	--	---	---

Fredrika Bremer och en statyfråga.

Det ligger ju nära till hands att antaga, att den statyfråga, hvarpå rubriken anspelar, rör sig kring det aktuella spörsmålet om minnestoden öfver Fredrika Bremer. Men — vare det sagdt så godt först som sist — så är icke fallet. Förhandenvarande statyfråga är mer än 50 år gammal. Den drytades under författarinnans lifstid och hennes egen stämma har låtit höra sig i den kring densamma utspunna diskussionen.

Under sysslandet med fru Fredrika Linnells efterlämnade brefsamling, hvilken, som känt är, innehåller ytterst värdefulla bref från Fredrika Bremer, var det jag påträffade här berörda statyfråga. Då jag vid närmare efterforskning fann, att den alldeles förbigåtts af hennes biografer, alltså innehåller något relativt nytt om vår frejdade landsmaninna, och då dessutom det hela utgör en ganska betecknande tidsbild, tror jag att ett framdragande i ljuset af dessa antagligen fullkomligt förgättna fakta icke skall anses sakna intresse.

* * *

Det var året efter kung Oscar I:s död. Hvad denne välvillige och godhjärtade regent verkat för den kvinnliga delens af vårt folk frigörelse — framför allt genom kvinnans myndighetsförklaring — fyllde hvad man kallar "den bättre hälften" af nationen med tacksamhet. Hur gifva ett uttryck för denna tacksamhetskänsla? Det var en fråga, som vid denna tid ganska lifligt tycks debatterats inom hufvudstadens kvinnokretsar. Och debatten ut-

mynnade i en lika storslagen som förbluffande ny tanke: resandet på någon af Stockholms offentliga platser af en kvinnornas staty öfver konung Oscar!

Första gången denna för tiden högst ovanliga kvinnodemonstration manifesterade sig inför allmänheten var i en anonym artikel, synlig hösten 1860 i en hufvudstadstidning, däri Sveriges kvinnor uppmanas att sluta sig tillsammans och insamla medel till en bildstod öfver den folkkäre monarken.

I hvilcens hjärna hade nu denna högtflygande idé uppstått? Säkert frågade man sig detta man och man emellan nyfiket undrande, då stockholmarna för första gången läste detta med signaturen "Östgötakvinnor" undertecknade upprop. Vi tro oss nu ha afslöjat pseudonymen, och antagligt är, att man i denna okända insändare har att söka initiativtagarinnan till hela planen.

Det fanns den tiden en troligen numera så godt som förgäten författarinna, som hette Octavia Carlén.*) Genom sina talrika skildringar af historiska platser, kungliga lustslott och kungliga personer hade hon ådagalagt både sina historiska intressen och sina lojala tänkesätt. En kungastaty rest af ett lands kvinnor, något "utan exempel i världshistorien", som det heter i en senare, med märket O—a signerad, mycket förhånad insändare, måtte ha syntts henne som en för fantasien och kvinnomedvetandet ytterst tilltalande tanke. Och hennes

*) Svägerska till den berömda Emilie Flygare-Carlén.

entusiasm vann genklang. Så finner man i det officiella utpropp, som i februari 1861 utfärdades för insamlande af medel till en minnesvård öfver kung Oscar, jämte Octavia Carléns namn och hennes medsystems i facket, författarinnan Wilhelmina Stålberg, flera ansedda Stockholmsdamers.

Till Fredrika Bremer, som då vistades i Aten, hade underrättelse kommit om hvad hennes landsmaninnor hade i görningen. Förslaget äfven i dess första form väckte hennes lifliga sympati, men när hon genom sin korrespondent fru Linnell fått del af dennas mening att om-lägga statyfrågan efter en annan plan, vann detta i ännu högre grad hennes gillande. Hon skyndar sig att i bref till väninnan utveckla sina tankar i ämnet.

Redan med förra posten, skrifver Fredrika Bremer från Aten d. 24 nov. 1860, fick jag underrättelse om uppmaningen af "Östgötakvinnor" till en bildstod åt kung Oscar, och jag var beredd på att af allt hjärta deltaga i den goda afsikten. Och nu, min Fredrika, behöver jag väl säga att jag i allo, i allo delar din åsikt af minnesvården, som af svenska kvinnor bör resas åt konung Oscar? Ja, så bör den vara och icke annorlunda, och en inskrift i guldbokstäfver utanpå läroanstalten, och en marmorbyst af den gode konungen på en piedestal i dess peristyl bör med tillräcklig kraft för ögat fästa uppmärksamheten på den höga och lefvande minnesvård, som står där bakom — fostrarinnan af unga själar från släkte till släkte till fosterlandets gagn. En sådan minnesvård allena är konung Oscar och den af honom myndiggjord svenska kvinnan fullt värdig. Af hela mitt hjärta vill jag skriva en uppsats därom, men icke som uppmaning — jag känner mig lycklig att här icke behöva uppmana — utan som en instämmande röst, och det förslag, som jag vill till ledning infläta — om den lefvande minnesvården — skall hoppas jag icke hafva något fränstötande, utan snarare en dragande kraft. Jag vill adressera den till "mina landsmaninnor", och finner du den god så lämna den till Hazelius. Men i dag kunde jag ej skriva den. Jag behöver några dagars besinning därför, och kan ej sända dig den förr än med nästa lördagspost... Går förslaget för den lefvande minnesvården igenom så anteckna mig, min Fredrika, för bidrag af 100 rdr. (Jag är ledsen att icke kunna gifva mer!) Och tag dessa 100 rdr af de penningar som Aftonbladsherrarna lofvat betala för den till dem af mig förlidet år sända artikeln från Konstantinopel.

Med nästa post kommer den utlofvade uppsatsen. "En lefvande minnesvård", en kvinnlig uppfostringsanstalt, helgad åt Oscar I:s minne, se där en tanke i Fredrika Bremers anda. Därför vill hon nu ifrån södern där hon vistas sända öfver haf och land en vädjan till Sveriges kvinnor, att de genom en nationalinsamling måtte stöda det nyligen af rikets ständer beslutade företaget, inrättandet af ett kvinnligt statsläroverk — det som genom Högre lärarinneseminariets öppnande 1 oktober 1861 vann sin fullbordan.

Med artikeln följde ett förklarande bref till väninnan, så lydande:

Aten d. 1 dec. 1860.

Nu har jag skrivit och sänder dig, goda väninna och medborgarinna, hvad jag skrivit för konung Oscars ärestod och svenska kvinnans framtid! Skulle jag tala i

saken måste jag tala ut af hjärtats grund. Det har jag nu gjort — till hvad ändamål må följden visa. — Mitt namn vill jag icke sätta därunder. Man ledsnar vid att ofta höra ett och samma namn; jag ledsnar själf därvid. De som känna mitt tänke- och skriftsätt skola nog känna igen mig. För de andra — låt svenskan i Söderland förblifva anonym! — Jag hoppas godt, hoppas att tänkande män så väl som kvinnor skola omfatta min tanke och skola värmas af målet. Blir den lefvande minnesvården en verklighet, så skall den öppna för mig äfven en ny verksamhet, icke genom personligt deltagande i den men genom att skriftligt för den söka fylla den brist jag öfverklagat i de kvinnliga uppfostringsanstalterna (men som icke mindre vidlåder dem för den manliga ungdomen!) och därmed utföra tankar, som länge arbetat inom mig, frukter af min ungdoms lidande och sträfvan, frukter och af mitt senare lifs vunna insikt. "Hvariföre?" frågade jag mången gång under mina unga års långa, bittra och mörka kamp. "Därföre!" har den faderliga försynen mer än en gång redan svarat mig i kampens för mig och andra vunna frukter. "Därföre!" tycker jag mig höra honom svara än en gång, i det han visar mig de unga själar, hvars väg min bittra och ljuftva ensamhet kan blifva medel att upplysa. "Därföre skulle du söka och gråta i mörkret, letande efter ljus, tvifla, stundom försvilla och önska dig döden; — därföre att du skulle förstå hvad dina unga systrar göres behof!" — Vare det så; må jag kunna uppfylla detta mitt värf och jag skall tacka Gud — men redan ofta har jag gjort det — för denna tid af bedröfvelse. Hertha är en frukt — men en icke mogen däraf. En mognare hoppas jag gifva. Jag tackar dig och alla, som gifva mig väckelse därtill. Måtte jag icke blifva ovärdig edra goda tankar och förhoppningar! Jag hinner ej skriva mer i dag. Jag omfamnar dig och är

Din Fredrika.

Om min uppsats blir tryckt i Svenska tidn. så var god sänd till min svåger det nummer af tidn. där den står.

Som vi se, var det Fredrika Bremers afsikt att hennes artikel skulle införas i det af general J. A. Hazelius redigerade bladet "Svenska tidningar". Hon visste ej då, att detta inte kunde gå för sig, emedan det för sina liberala tendenser bekanta bladet upphört med 1859. Men hennes kommissionär, Fredrika Linnell, skulle ej låta någon rad af sin älskade och beundrade namne ligga obeaktad i skrifbordslådan, inte spara någon möda för att bereda hennes sändebref en plats inom den svenska pressen. Och så skall man för den 9 febr. 1861 på en ledande plats i Aftonbladet återfinna Fredrika Bremers utpropp. Dess början lyder:

"Till mina landsmaninnor!

'En ärestod — en minnesvård — åt konung Oscar till vittnesbörd om svenska kvinnans tacksamhet för de friheter som hans regering skänkt henne.'

Detta utpropande af svenska kvinnor har nått en under söderns palmer vistande svenska och fört hennes hjärta åter upp till den gamla 'heliga Norden'. Det var aldrig långt därifrån; men nu känner hon sig vara där, och hon nalkas sina landsmaninnor med hälsning och bön: 'Låt äfven mig få deltaga i edert verk; låt mig i resandet af en ärestod åt konung Oscar få vara en af eder!'

Mer än någon af er kanhända har jag känt och bit-

tert känt den förnedring som obilliga lagar pålägga människans lif, deras hämmande makt öfver all sann, all god utveckling. Mer än någon af er kanhända har jag känt, men icke ensamt för mig, tryckningen af dem, som hittills fjättrat den svenska kvinnan i hennes fädernesland — det land, som hon bidragit att fostra, stundom att värna! — Desto större har min glädje varit, när jag sett Sveriges regering och folk efterhand upphäfva de obilliga lagarna, lösa de fjättrande banden, sett Sveriges döttrar få del af medborgerliga fri- och rättigheter i likhet med landets söner och Sverige själf därigenom ställa sig i bredd med de folk, som gå i spetsen för tidehvarfvets odling. —

Det tillhör den svenska kvinnan att visa huru hon uppfattat den frigörelse som blifvit henne till del.

En ärestod åt den ädelsinnade konung, som själfmant lade sista hand vid det goda verket, i det han gjorde svenska kvinnans myndighet till del af den svenska lagen, är visserligen ett godt, ett talande vittnesbörd därom, i synnerhet om denna ärestod äfven blir en lefvande minnesvård."

Sedan öfvergår författarinnan till att utlägga sin idé. Hon framhåller att "såsom Sverige varit senast bland jordens fria stater att tillerkänna kvinnan hennes medborgerliga rätt, så har det blifvit efterst i bildningsanstalter för henne." Men "den som sist inträder på vädjobanan kan tillägna sig hvad föregångarna vunnit och gå vidare. Så är det att hoppas, att den nya kvinnliga läroanstalt, till hvilken nu statsanslag beviljats, skall hämta lärdom af de brister, som vidlåda de hittills varande institutionerna af samma slag, och att det skall varda den svenska "högskolan" förbehållet att nå idealet för all sann upplysning, bibringandet af en "allmänlig hög åsikt af lifvets och bildningens mål". Sveriges döttrar, döttrar af "det ädla gamla land, där frihetens Ygdrasil sedan urminnes tider grönskar", skola, fostrade i ljuset af den nya friheten, visa, "att den sant bildade, sant utvecklade kvinnan äfven är den bästa dotter, maka, moder, medborgerinna och vän."

Så kommer författarinnan, sedan hon uppmanat till understödande af den högskola, som redan är under bildning, till tanken om minnesstoden. "Må", säger hon, "tillika den älskade konungens bröstbild där — af hvitaste marmor och försedd med en gyllene inskrift — för alla blickar tolka vår afsikt och vår tacksamhet. Och må denna marmorbild hvart år på konung Oscars dag — men på den dag, då han gjorde svenska kvinnan myndig — bekransas af unga lifsvärma händer och hjärtan — med blommor hämtade ur skolans egen trädgård — och den rättsinnigaste af Sveriges konungar äras som en fader af blomman af landets döttrar. Och må vid detta tillfälle en af Sveriges ädla talare tolka för de unga festens betydelse och betydelsen af den fostrande anstalt, i hvilken de inträdt."

Därpå anställer uppropets författarinna hvad hon kallar en "självvisk sidoblick".

"Jag är gammal och grå", säger hon, "och lifvets afton har för mig kommit med lifvets trötthet och med

lifvets lugn. Men minnet af min ungdoms längtan och min ungdoms saknad lefver ännu inom mig med styrka nog att låta mig i en sådan uppfostringsanstalt för unga kvinnor motse en ny ungdom för mitt hjärta. — — —"

Så slutar hennes vädjan till landsmaninnorna med dessa ord:

"Endast en sådan lefvande minnesvård — ett nytt lifvets träd för Svea land — tro vi vara en fullt värdig ärestod, en fullt värdig tacksamhetsgård af den svenska kvinnan åt denne konung, som begynte sin regering med att vårda sig om fångarnas framtid, att mänskliggöra fängelset, och slutade den med att uppträda som hennes målsman och för hennes rätt göra gällande sitt kungliga valspråk: sanning och rätt!

1:sta dec. 1860.

En Svenska."

* * *

Det nummer af Aftonbladet, där denna uppmaning är införd, innehåller likaledes det förut omtalade uppropet från hufvudstadens kvinnor, bland dessa, som nämnts, Octavia Carlén och Wilhelmina Stålberg, medlemmar af, som de kalla sig, "kommittén för beredande af en minnesvård åt konung Oscar I", i hvilken adress Sveriges kvinnor uppmanas "att hvar och en efter sina tillgångar" lämna bidrag "till det upphöjda ändamålet".

I den ingress, hvarmed tidningens ledare introducerar skrifvelsen ifrån "En Svenska", tar redaktionen själf till orda i ämnet, egentligen för att skarpt kritisera kommittédamernas förslag. Först anmärkes, att inbjudarinnorna aldrig nämnt af hvilken art den planerade minnesvården skulle blifva, men om, som det försports, meningen är att de hopsamlade medlen skola användas att uppresas en staty af konung Oscar på en offentlig plats i hufvudstaden, anser tidningen ett sådant förslag högst olämpligt. Det strider emot idén af ett nationalmonument, att det reses öfver en konung nästan omedelbart efter hans frånfälle, det kunde blifva ett betungande prejudikat för kommande tider. Man bör ifråga om en dylik hedersbevisning lämna åtminstone några decennier åt historiens dom att klara och stadga sig, och "näppeligen tillhör det i sådant fall kvinnorna att särskildt anticipera detta ömdöme och uppträda i förväg på hela nationens vägnar."

Hvad tanken att hedra konung Oscars minne genom att sätta hans namn i samband med någon i hans "andavärd verkande institution" beträffar, finner tidningen denna värd beaktande. Som stöd för sin mening åberopar tidningen den meddelade skrifvelsen "från en berömd svensk författarinna, som för n. v. vistas utomlands", utan att direkt ansluta sig till den där utvecklade tanken om arten af den "levande minnesvården". Däremot hänvisar redaktionen till referatet öfver ett dagen förut hållet möte, där beslut fattats om stiftande af ett sjukhus för obotliga sjuka, ett företag, kring hvilket kvinnornas bemödanden borde koncentreras. På det bestämdaste afrådes hvar och en att teckna något bidrag på kommittédamernas listor, innan insamlingens ändamål tydligt och klart blifvit angifvet.

Det referat, hvartill tidningen hänvisar, står som sagdt att läsa i samma nummer. Däri redogöres för ett möte hållet i De la Croix' salong den 8 febr. 1861 under grefve B. von Platens presidium, med ändamål att få en värdig minnesvård rest åt hädangångna medlemmar af konungahuset och samtidigt åstadkomma ett samhällsnyttigt företag. Mötets beslut blef inrättandet af "ett sjukhus för kroniska sjukdomar", resultatet af en diskussion, hvori bl. a. hufvudstadens främsta auktoriteter på medicinens område yttrat sig. Bland dessa utsåg mötet vidare en kommitté, bestående af generaldirektör Huss och professorerna Malmsten, Santesson och Abelin, med uppdrag att träda i förbindelse med de damer, som utfärdat adressen angående minnesvården åt kung Oscar, för att hos dem anhålla, att de måtte gifva minnesvården den af mötet föreslagna formen. Bifölls detta, torde de sätta sig i spetsen för insamlingen och därigenom "göra den blifvande institutionen till ett monument, rest af Sveriges kvinnor till konung Oscars minne."

Jag har ej varit i tillfälle att följa utvecklingen af mötesbeslutet af den 8 februari och kvinnornas andel i det planerade verket. Det vissa är, att numera statyfrågan var ohjälpligen fallen, den stackars kung Oscar för alltid nedramlad från den piedestal, dit kvinnofantasierna och kvinnoerkänslan velat höja honom.

Förgäfves söka ännu en tid bortåt de trogna vapendragerskorna O—a (Octavia) och W—a (Wilhelmina) i insändare och protester kämpa för sin älsklingsidé; deras svaga röster drunkna i de högre manliga auktoriteternas argumenter. Därtill sällar sig skandalpressens hångrin. Så gör sig "Kapten Puff" kvick på blåstrumpornas bekostnad och anmäler "upphittandet af en blå strumpa i drottning Josefinas trappor, innehållande adresser, hvilka röja lika stor brist på kvinnlighet som om-döme etc."

Så stöter schism inom kvinnornas eget läger till och rågar måttet. Hvem undrar på att de stackars Stockholmsfruarna inte kunna stå på sig, när tidningsredaktörer, generaldirektörer och professorer öfverbevisa dem om det förflugna i deras påhitt! De togo sin Matts ur skolan, förbehållande sig, som det heter i en af "Svensk kvinna" undertecknad, allt annat än tillbakadraget och anspråkslöst hållen insändare i Aftonbladet, "rättigheten att få lefva i vår husliga tillbakadragenhet, anspråkslösa och fria från kommittéer och all offentlighet."

* * *

Och Fredrika Bremers upprop, hennes vackra och värtaliga vädjan till sina landsmaninnor? Hur blef den upptagen och besvarad?

Jag har ej kunnat finna, att tanken om "den lefvande minnesvården öfver kung Oscar" vunnit någon som helst anklang hos samtiden. Tystnaden kring frågan är tillräckligt värtalig. Den talar ej blott om det ringa gehör Fredrika Bremer under sin lifstid vann hos sina egna — ty alla som ville förstå måste, äfven utan redaktionens påpekande, gissa, att "En Svenska" var identisk med vår världsberömda författarinna — utan äfven hur föga den

svenska kvinnan ännu ägde af själfständighet och förmåga att värmas af en ideell tanke.

Det synes också som om Fredrika själf blifvit tillbakastött af den likgiltighet, hvarmed förslaget mottagits. Det ser ej ut som om hon vidare försökt fullfölja det-samma. Det fick förfalla i glömska, och den kvinnliga högskola, om hvilkens uppgift hon tänkte så högt, reste sig utan att den furste, som inlagt så stora förtjänster om landets döttrars myndigblifvande, fick sitt namn med gyllene bokstäfver inristadt öfver läroanstaltens portal.

Ej heller kommo någonsin kung Oscars vackra, fint mejslade, så väl för plastiskt återgifvande lämpade drag att i en bild af hvitaste marmor pryda skolans peristyl, ett föremål för generationer af unga kvinnors blomsterhyllning, såsom Fredrika Bremer drömt sig den, hon som så gärna, särskildt då det gällde ungdomen, ville blanda in något af fest, af skönhet och idealitet i livets allvar och alldagsgärning.

Ingen anade då, och minst hon själf, att icke en konungs bild, utan hennes egen, den ensamma, åldrade vandrerskans, en gång skulle komma att resas som en symbol af den bundna kvinnosjälens frigörelse.

Lotten Dahlgren.

L. K. P. R. och opinionsyttringen 1914.

Det stora arbetet med namninsamlingen för den af L. K. P. R. projekterade opinionsyttringen till 1914 års riksdag börjar nu taga fast form. Sedan den 1 mars är byrån i Stockholm för namninsamlingen öppnad. Och har döpts till *Namninsamlingen*. Den är inrymd Lästmakaregatan 6, 3 tr., således i samma hus som Rösträttsbyrån. Expeditionen är öppen tisdagar, torsdagar och lördagar 3,30—4,30 e. m., måndagar, onsdagar och fredagar 7—8 e. m., byrådirektris är fröken Anna Ljungberg, Stockholms F. K. P. R:s vice ordförande. Arbetet kommer att läggas efter samma principer som förbudsomröstningen. I Stockholm tillsättes exempelvis för hvarje rote en roteordförande, som har att ordna husbesöken inom sin rote. Ty meningen är att liksom vid förbudsomröstningen gå ur hus och i hus och fråga alla kvinnor om deras ställning till saken.

Arbetet med detta är ämnadt att taga sin början med april månad och anses kunna vara afslutadt till sista dagarna af maj. De olika länsförbunden och landsortens lokalafdelningar iordna sitt arbete efter hufvudsakligen samma plan som hufvudstaden.

Men till allt detta behöfves många, villiga medhjälpare.

Prenumerera på DAGNY!

Annonsera i Dagny!

Om lagars tillämpning.

Härpå meddelar justitierådet Olivecrona uti sin bok "Om makars giftorätt i bo" ett rätt egendomligt exempel:

"Det dröjde ganska länge", säger han, "innan, uti aflägsna landsorter, Birger Jarls påbud af år 1262, att döttrar skulle jämte söner taga arf, vunnit allmän efterlefnad... Ännu i slutet af 17:de århundradet synes i Finland kvinnornas samarfvarätt jämte männerna icke hafva genom seden blifvit fullt erkänd. Kungl. Brefvet till Åbo Hofrätt den 16 Mars 1690 bestyrker detta antagande. Ty i detta bref omförmäles nämligen, hurusom Hofrätten anmält, att det vid arfskiften hos allmogen varit brukligt 'at bröderna tillvällat sig all egendom i fast och Löösöron effter sina föräldrar, lemnandes allenast till Systrarne een Koo, veepa, Lååswacka och några tunnor Spannemåhl', i anledning hvaraf Hofrätten tvekande förfrågat sig 'om det effter den förre här tills öfwade wahnligheten skall förblifva eller om Domarne böra j slijka måhl rätta sig efter lagen?', hvaruppå till nådigt svar lämnades, att i arfstvister skulle 'dömas stricte effter Lagh och intet praxin'."

Det var vid läsandet af statsrådets Bergs uttalande om "läroverkens kvinnofråga" i Dagny för den 20 februari 1913, som tanken gick till ofvananförda episod. Så skrifver statsrådet Berg:

"Denna kår har tydligen ännu ej tillräckligt allmänt uppmärksammat grundlagsändringen 1909 och fått blicken öppnad för dess ofrånkomliga konsekvenser med afseende å kvinnornas förestående tillträde till realskolor och gymnasier."

Måhända kunna kvinnorna efter dessa ord hoppas på att lagändringen 1909 till deras förmån betydligt snabbare skall bli tillämpad än Birger Jarls lagändring 1262.

Ellen Wester.

Utlandet.

Första gången K. P. R. gick till omröstning i Kansas, erhöill den endast 9,100 röster, andra gången afgåfvos 95,302 röster därför; tredje gången fick den 175,276 röster och gick igenom.

Vid den Internationella Alliansens sjunde kongress i Budapest, nästkommande juni, torde F. K. P. R. från Polen, Rumänien, Galizien och Kina komma att begära att upptagas i Alliansen.

Kampen mot mormonismen. Tre af Nordamerikas Föränta Stater, Georgia, Vermont och Kansas, ha nyligen antagit resolutioner, hvari de uttala önskan om en skärpning af det för hela unionen gällande förbudet mot månggifte och polygamiskt samboende. Förut ha liknande resolutioner antagits af 23 stater. Göres samma uttalande af ännu sex stater, måste förslaget upptagas till behandling af kongressen i Washington.

Litteratur.

Det nya ansiktet. Roman af Ester Nennes. Hugo Gebers förlag, Stockholm 1912.

Det har påpekats som ett egendomligt sammanträffande, att författarinnan till *Det nya ansiktet* — efter att ha innehaft Selma Lagerlöfs plats vid flickskolan i Landskrona — också lämnade denna befattning sedan hon i likhet med sin föregångerska erhållit Iduns stora pris för ett första litterärt arbete. Men härmed är det också slut med beröringspunkterna och på samma gång med anledningen till någon vidare jämförelse mellan de båda författarinnorna: den ena diktarinna af guds nåde, den andra samhällsgisslande och nyktert vaken realist.

Det första intrycket man får af Ester Nennes' bok är att vi här fått göra bekanskap med en författarinna, som har någonting att säga. Det är en begåfning, som med oräddhet och stridbara krafter ger sig in på lifvets realiteter, hvilka hon tycks ha ägnat ett grundligt och kritiskt studium — åtminstone inom ett visst område.

Visserligen är det ingenting som ej under senare tid blifvit framhållet både i tal och skrift, i olika tonarter och med skiftande styrka, som författarinnan här har att komma med. *Det nya ansiktet* återger dragen hos den nya tidens kvinna i de dagar, då hon utkämpar sin strid för den personliga friheten och sina mänskliga rättigheter. Men den bild Ester Nennes här framställer äger mycket af intresse — kanske ej minst, emedan den numera är så pass vanlig, att den inte kan verka som någonting främmande och obekant eller som mindre trovärdig. Kvinnornas uppvaknande ur den tusenåriga sömnen har börjat för så många år sedan, att vi ej kunna annat än finna händelserna och människorna i *Det nya ansiktet* ganska igenkännliga.

Den intrig, hvarpå romanen är byggd, är väl funnen och ger författarinnan tillfälle att med tillräcklig styrka få fram det hon har att säga. Utomordentligt väl genomförd är här karaktärsskildringen af den, som uppbar den manliga hufvudrollen, doktor Kurt Rydell. Denna inkarnation af generationers mannakonservatism och förbenade själfförträfflighet är en psykologisk studie af verkligt värde, på samma gång som den i och för sig är en förklarlig orsak ifall boken inte kan väcka entusiasm hos den maskulina läsaren.

Den kvinnliga hufvudfiguren, Cecilia, doktor Rydells hustru, är däremot tecknad med mindre fasthet och styrka. Visserligen är skildringen af hennes själsstrider, sedan hon vaknat upp till kunskap om sig själf och om ohållbarheten af hela sitt äktenskapliga lif, gjord med logisk klarhet och utan öfverdrifter.

Men det är som om konturen här kunde ha gjorts skarpare. Och som om färgen flutit ut, utan tvifvel beroende på att författarinnan här fallit för den frestelse, som den tendentiösa romanen alltid har att bjuda på: att i allt för stor utsträckning använda någon af hufvud-

rollernas innehafvare som språkrör för sina egna åsikter, istället för att låta personerna själva och handlingen tala sitt tydliga och kortfattade språk. Det är detta allt för tydliga framhållande af tendensen och de härmed sammanhängande resonemangen, som utgöra svagheten i Det nya ansiktet. Boken skulle detta förutan ha blifvit några tryckark kortare; men det skulle den konstnärligt ha vunnit på.

Sådan som den nu är äger den dock mycket af intresse, då den kan anses som ett trovärdigt kapitel ur kvinnans historia — ett kapitel, som i lefvande lifvet haft och har sin motsvarighet litet hvarstans. I den utsläpade kontorsfröken Ebba Petré och fru Ada, doktor Rydells kusin — flirtkvinnan —, har författarinnan fått fram ett par ypperliga typer. Den ena representanten för den själförsörjande och underbetalda kvinnan, den andra för den gamla Eva, som mannen allt fortfarande tillber, blind som han är för det slafveri han hos henne underkastar sig. —

Det nya ansiktet utmärker sig slutligen för en på sina ställen öfverdådigt väl tecknad miljö och för en stil så flytande och utan skymt af ojämnhet eller andra brister att man nästan känner sig frestad att kalla den — alltför korrekt.

M. R.—M.

Fredrika Bremer-Statykommitténs andra föredragsafton i Stockholm.

Lördagen den 8 mars hade Fredrika-Bremer-Statykommittén sin andra föredrags- och musikafton i Vetenskapsakademiens hörsal. Det var denna gång fru Elna Munch från Danmark, som talade om Mathilde Fibiger. Ett referat öfver föredraget torde vara öfverflödigt i denna tidning, då Dagny förlidet år i en serie artiklar gaf Mathilde Fibigers lifs- och lidandeshistoria.

Kvällen afslutades med några af Heises och Gades stämmingsfulla sånger, medryckande tolkade af dr Holger Nyblom till fru Helena Nybloms musikaliskt känsliga ackompangemang.

Fru Elna Munch om de danska kvinnornas rösträttsfråga.

På inbjudan af Stockholms F. K. P. R. talade fru Elna Munch, ordföranden i arbetsutskottet för det danska Landsförbundet för Kvinders Valgret, söndagen den 9 på middagen i Ruans stora sal om rösträttsfrågans läge just nu i Danmark. Talarinnan rekapitulerade hela den kvinnliga rösträttsfrågans uppkomst och utveckling i sitt hemland och öfvergick så till dagsläget. Redogörelsen af detta sammanfaller med den af fröken Ellen Wester i Dagny af den 6:te februari lämnade, hvarföre vi ej här närmare referera densamma.

Mötet bevistades af ett antal riksdagsmän. Inbjudan hade utfärdats till riksdagens samtliga ledamöter.

Ett stadgeändringsförslag och ett utträde ur Stockholms F. K. P. R.

Till nedanstående skrivelse, åt hvilken plats själfallet lämnas i Dagny — den har redan varit synlig i våra dagliga Stockholmstidningar och där kommenterats — må fogas en anmärkning med anledning af hvad på sina håll skrivits i saken. Äfven om frågan ej vore af "praktisk betydelse", såsom man angifvit, skulle väl de, som ej dela fru Nordensons uppfattning, kunna förstå, att denna sak ej kan och får äffardas såsom betydelslös och onödig, då den faktiskt för den, som fört fram den, är en principfråga och såsom sådan kräver att med respekt behandlas.

Angående själfva förslaget må nämnas, att fru Nordenson begärt ändring af den punkt i Stockholmsföreningens stadgar, som rör villkoren för medlemskap i föreningen. Förslaget, som afstyrkts af styrelsen, föll vid föreningsmötet den 26 sistlidne februari, med 99 röster mot 33.

I anledning af denna saks behandling och föreningens beslut har fru Nordenson anmält sitt utträde ur föreningen genom följande skrivelse:

Till styrelsen för Föreningen för kvinnans politiska rösträtt i Stockholm.

1:o) Då jag ej delar den af styrelsen för F. K. P. R. i Stockholm vid upprepade tillfällen uttalade principen, att arbetet för den grundlagsändring, som afses att tillerkänna svensk kvinna politisk rösträtt, är internationellt;

2:o) Då jag principiellt ogillar det nuvarande villkoret för medlemskap inom F. K. P. R. i Stockholm, hvarigenom tillfälle finnes för utländsk kvinna att blifva medlem af föreningen och af styrelsen och följaktligen äfven sekreterare, v. ordförande och ordförande, och då faktiskt alltsedan årsmötet 1911 svenska kvinnor representerats inom styrelsen af F. K. P. R. i Stockholm af en utländsk medborgare;

3:o) Då den af mig föreslagna stadgeändringen, som afsåg att ersätta den nuvarande lydelsen af par. 2: "Medlem af föreningen kan hvarje i Sverige bosatt kvinna blifva", med formuleringen: "Medlem af föreningen kan hvarje svensk kvinna blifva . . ." afstyrkts af styrelsen och afslagits af föreningen vid dess möte d. 26 febr. i år, med motivering; att då rösträttsarbetet är internationellt, böra utländska medborgare kunna få tillträde till föreningen för kvinnans politiska rösträtt;

4:o) Då jag särskildt med anledning af den planerade stora opinionsyttringen påpekat vikten af att den principen uttalades, att arbete för kvinnornas politiska rösträtt här i Sverige endast tillkomme svenska kvinnor — svenska medborgare — men styrelsen för F. K. P. R. i Stockholm motsatt sig detta uttalande, ber jag härmed, på ofvan anförda skäl, få anmäla mitt utträde ur Föreningen för kvinnans politiska rösträtt i Stockholm.

Stockholm den 4 mars 1912.

Bertha Nordenson
född Kleman.

är det rätta styrkemedlet för alla reconvalescenter efter operationer och mattande sjukdomar, för nervösa, trötta och utarbetade människor. SANATOGEN gifver god sömn, förnyad lifslust och en utpräglad känsla af välbefinnande. Rekommenderas af mer än 17,000 läkare. SANATOGENS GENERALAGENTUR, Kungsgatan 59, Stockholm, sänder enhvar på begäran gratis och franko broschyrer och litteratur. SANATOGEN är till salu å apotek och i drogaffärer i originalpaket å 50, 100 & 250 gram För efterapningar varnas!

Frågor och svar.

Hvar kan man prenumerera på Dagny?

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?

Dagnys postprenumerations- och boklädpris är kr. 4:50 för $\frac{1}{2}$, 2:50 för $\frac{1}{4}$, och 1:25 för $\frac{1}{8}$ år.

Hvilka villkor erhålla prenumerantsamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje helårs-, 50 öre för hvarje halfårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?

Sedan man samlat *minst* 5 prenumeranter, går man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) **Antingen:** Genom insändandet af prenumerationsafgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men *alltid minst* 5) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samlarens adress i ett och samma paket sänder *alla* beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) **Eller:** Man prenumererar å närmaste postkontor (*ej* annorstädes) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sända samlaren den stadgade provisionen.

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I Stockholms tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrivelser rörande expeditionen adresseras:

**DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.**

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halva priset eller 7 $\frac{1}{2}$ öre pr mm.)

Värdinne eller Husföreståndarinneplats

önskas nu genast af kompetent person. Något musikalisk. Fina referenser. Svar emotses tack-samt till: "Arbete och Trefnad", Vårgårda, p. r.

Värdinneplats

önskas snarast af yngre musikalisk dam af bästa familj o. med beh. yttre. Komp. hafva oms. om ett hem. Skickl. i sömn.o. handarb. Språkkun. Svar till "Gladlynt", Sv. Dagbl. kontor, Sthlm.

I växtfärgning och väfnad

önskar van lärarinna undervisa kommande vinter. Svar t. "H.", Allm. Tidningskontoret, Gefle.

Glad, frisk och barnkär flicka

med elementarbildning, önskar i vår komma i prästgård el. egen-dom på landet, som hjälp och sällskap. Kunnig i enkl. sömn. och handarb. samt intresserad af husliga göromål. Rek. finnes. Svar till "Hemtrefnad", Jönköping, p. r.

Ung, enkel värmländska

söker plats 1 April som hus-mors hjälp i alla inom ett hem förekommande göromål, gärna där barn finnes. Något musikalisk och äfven kunnig i skrif-göromål. Svar till "Värmländska", Karlstad, p. r.

Ung flicka från godt hem

önskar komma i liten, vänlig fam-lij, helst i Sthlm, att under duglig husmoders ledning delta-ga i husliga göromål. Har genomgått husmoderskurs. Tacksam för svar under sign. "Familje-medlem 21", Ludvika, p. r.

Småskollärrinna

önskar fast plats eller vikariat i småskola, önskar snarast vika-riat. Svar till "Inga", Svensk Läraretidnings exp., Sthlm.

Exam. småskollärrinna,

som tjänstgjort i såväl folk-och småskola, önskar snarast vika-riat. Svar till "C. N.", Svensk Läraretidnings exp., Sthlm.

Stenograf & Maskinskrifverska

som genomgått elementarskola o. snart afslutar kurs i engelsk handelskorrespondens, för öfrigt med flerårig kontorsvana, hvar-vid äfven åtskilligt bokföringsar-bete förekommit, önskar plats-ombyte. Svar till "24 år", Stockholm P. R.

LEDIGA PLATSER.

Vid

Stiftelsen Kjellbergsska flickskolan
i Göteborg

blir en lärarinneplats ledig från o. med höstterminen 1913. Ämnen: Svenska, Franska, Historia. Eventuellt utbyte af någoder ämnet. Högre kompetens och undervisningsvana önskas. Lönevillkor: 1,500 kr. i första lönegraden; pensionsbidrag: 180 kronor.

Ansökningshandlingar insändes snarast möjligt senast den 27 mars.
(Nord. A. B. 56838). Styrelsen.

Vid elementarläroverket för flickor i Falun

blifva tvenne lärarinneplatser lediga fr. o. m. höstterminen 1913. Ämnen:

1) Hufvudämne: Geografi och därjämte Tyska (det senare på lägsta stadiet och mellanstadiet).
2) Svenska och Historia (båda äfven på högsta stadiet).

Annan kombination af de fyra ämnena möjlig. Högre kompetens erforderlig. Lön enligt lag. Pensionsbidrag af 30 kr. till lärarinna, som tillhör någon af de två äldre pensionsföreningarna.

Ansökan (jämte läkarbetyg) ställd till Styrelsen torde senast den 15 Mars insändas till föreståndarinnan.

Bildad barnfröken

något språkkunnig och hemma i sömnad samt med goda betyg från förut innehafd plats erhåller förmånlig anställning i Petersburg 1 April. Goda referenser fordras och erhållas. Betyg och porträtt torde insändas till Fredrika Bremer Förbundets Byrå, Stockholm.

Ordinarie lärarinnetjänsten

vid Sundbo fasta förenade folk- och småskola i Västanfors församling, Västmanlands län, kungöres härmed änyo till ansökan ledig. Tjänsten sökes hos skolrådet, adress Västanfors, inom 60 dagar från införandet af annonsen första gången i Post- o. Inrikes tidningar. Grundlön 1,000 kronor jämte fri bostad af 2 rum och kök samt vedbrand (huggen). Vackert läge vid Strömsholms kanal, ej långt från järnväg.

Västanfors den 24 febr. 1913.
Skolrådet.

Folkskollärare-(lärarinne)-tjänsten

vid Stjärnviks fasta folkskola i Gunnilbo församling, Västmanlands län, sökes hos skolrådet, adress Färna bruk, inom 60 dagar från första kungörandet i Post- och Inrikes tidningar eller senast den 31 mars. Löneförhållanden enligt lag. Skolhuset vackert beläget invid sjö och allmän landsväg: Välskött trädgård med många fruktträd och bärbuskar. Poststation med daglig post i närheten.

"En svensk symaskin
bör finnas i hvarje
svenskt hem."

Utomordentligt lätt gång, mycket stor hastighet, korta nålar, största hållbarhet mot slitning samt stor spole äro de förnämsta egenskaperna hos

Husqvarna
Central Bobbin
Symaskiner,

som på grund häraf alltid arbetar till sin ägares belåtenhet.

OBS! Förmånliga afbetalningsvillkor.

ROHTLIEB & COMP.

Innehafvare:

Översättarinnan Emilie Kullman.

Kontor:

Nybrogatan 26, Stockholm.

Prima Anthracit i olika krossningar.

Hushållsskol, Cokes,

Marie-Briketter till billigaste priser.

Riks. Tel. 40 62. Allm. Tel. 78 39.

Lektioner i Linnésömnad

(äfven blusar, barnkläder m. m.)
Praktisk metod, utan träckling.
Hvarje elev disponerar en symaskin.

KARIN EGNÉR, Stockholm.

Sibylleg. 36. R. T. 35 30. A. T. 21004.

EVA EGNÉR, Malmö.

Fersens väg 2. Tel. 44 90, ev. 40 83.

Har Ni kylda händer,

prof. rynkig eller röd hud, använd då endast den berömda och mest välgörande

Hudcrëmen Skin Food.

Pris 1:25 o. 2:00 kr. pr burk sändes mot postförskott (porto 40 öre) endast från

Gustaf E. Lindström.

Holländaregatan 8 B. Stockholm C. (A. F. 1408).

Ärade Damer!

Hvem af Eder vill ej öka sina inkomster med 5 kr. pr dag. Detta kan ske genom att till vänner och bekanta försälja det nya hudmedlet »Anatol» som betingar ett minutpris af 2 kr. pr fl. Sändes direkt från fabriken till ett pris af 1 kr. pr. st. om minst 10 fl. rekvireras, fraktfritt, mot förskottslikvid. Agenter antagas. Begär prospekt. Anatolfabriken, Vikingagatan 11, Sthlm. Riks. 11032. (A. F. 1411).

Äberopa alltid**annonserna i****DAGNY!**

Föreningen Handarbetets Vänners väf- och syskola

15 Jan.—15 Juni.

H. kurs — med kompetensvärde —
för handarbetslärarinnor

1 Febr.—31 Maj.

Till lärarinnekursens föreläsningar äger konstintresserad ungdom tillträde som extra elever.

Prospekt och upplysningar.

5 Birjer Jarlsgatan 5, Stockholm.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget ävensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning
(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af Stockholms Enskilda Bank åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen, att inteckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter Stockholms Enskilda Bank därigenom uppkommen skada.

Förvaringsavgift: 50 öre för år per 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Collan-Oljan,

världens förnämsta läderpreservativ, gör skodonen absolut vattentäta och minst dubbelt varaktiga. Finnes öfverallt å 0:75 och 1:25 pr flaska.

A.-B. COLLAN-OLJE-FABRIKEN, T. OLSEN, Stockholm.

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

Fredrika Bremer och en statyfråga. Af Lotten Dahlgren.

L. K. P. R. och opinionsyttringen 1914.

Om lagars tillämpning. Af Ellen Wester.

Utlandet.

Ester Nennes: Det nya ansiktet. Rec. af Maria Rieck-Müller.

Ett stadgeändringsförslag och ett utträde ur Stockholms

F. K. P. R.

Notiser.

Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt
eller bokhandel.